

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-08-10

Diarienummer N609-2290/23

Handläggare:

Christian Arensberg

E-post: christian.arensberg@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion från Axel Darvik (L), arbete mot bortförande av barn

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden avstyrker motionen och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-08-10, som sitt yttrande till kommunfullmäktige.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt ett yttrande från grundskolenämnden över Axel Darviks (L) motion i kommunfullmäktige om att stärka kommunens arbete mot bortförandet av barn till andra länder.

Grundskoleförvaltningen delar motionärens beskrivning i motionen men bedömer att *Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2023* omfattar de förslag som finns i motionen. Göteborgs gemensamma plan kommer att följas upp av respektive förvaltning. Förvaltningen bedömer att de förslag som finns i motionen, tillsammans med andra utvecklingsbehov som kan framkomma vid uppföljningarna, samlat omhändertas av stadsledningskontoret.

Förvaltningen föreslår att grundskolenämnden avstyrker motionens tre förslag.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De förslag som finns i motionen medför inga direkta kostnadsökningar utan handlar om vilka prioriteringar som förvaltningen och skolor gör med befintlig budget och den tid som finns till förfogande för fortbildning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Frihet från våld och förtryck är en universell och grundläggande mänsklig rättighet. Bland barn och ungdomar som lever med hedersnormer är utsattheten stor. Personal som arbetar i skolan träffar elever dagligen och har en unik möjlighet när det handlar om att upptäcka utsatta ungdomar och hjälpa dem att komma i kontakt med ansvariga myndigheter, vilket är i linje med barnkonventionens artikel 19 om barnets rätt att skyddas från alla former av våld.

Motionens förslag har ingen direkt påverkan på någon elevgrupp då förslagen främst handlar om att utreda behov. En ökad kunskap om hederskultur bland nyckelpersoner inom grundskoleförvaltningen och andra berörda förvaltningar kan påverka stadens förmåga att både uppmärksamma och agera i ärenden där elever påverkas av olika hederskulturella förhållningsätt i sin omgivning.

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 18 september 2022.

Bilagor

1. Motion av Axel Darvik (L) om att stärka kommunens arbete mot bortförandet av barn till andra länder
2. Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2023

Ärendet

Grundskolenämnden ska yttra sig över motion från Axel Darvik (L) i kommunfullmäktige.

Stadsledningskontoret har begärt att yttrandet ska inkomma senast den 29 september 2023.

Beskrivning av ärendet

Stadsledningskontoret har skickat en motion från Axel Darvik (L) i kommunfullmäktige till grundskolenämnden för yttrande. Motionen är även skickad till förskoleförvaltningen, utbildningsförvaltningen, nämnden för funktionsstöd och socialnämnderna Centrum samt Hisingen för yttrande.

Axel Darvik (L) skriver att bortförandet av barn är ett utbrett och underprioriterat samhällsproblem där det från statligt håll har föreslagits flera åtgärder men att det finns en utbredd ängslan bland många kommunala aktörer att konfrontera problemet och ta del av ansvaret att motverka barnbortföranden.

Vidare framhåller motionären att det är oerhört viktigt för barn och ungas välmående och hälsa att individer som är utsatta och ber om hjälp faktiskt också får denna hjälp. Här finns även ett integrationsperspektiv, menar Darvik, då de som får hjälp med sin hedersproblematik blir mer benägna att hysa tilltro till och respektera svenska myndigheter.

Kommunfullmäktige föreslås därför i motionen besluta att:

1. Behovet av eventuella styrdokument mot bortförande av barn i Göteborgs Stad ska utredas.
2. Göteborgs Stad får i uppdrag att utreda om och i så fall hur samarbetet med statliga aktörer, i syfte att motverka bortföranden, kan stärkas.
3. Öka kunskapen om problematiken med bortförda barn bland anställda hos relevanta kommunala aktörer, samt informera och utbilda om vikten av att som anställd vid Göteborgs Stad sätta svensk lagstiftning över hederskultur.

I Göteborg finns det ett ambitiöst arbete för att motverka de problem som beskrivs i motionen. Den stadengemensam planen för arbetet med hedersrelaterade frågor, *Göteborgs Stads plan för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2023 (Göteborgsplanen)* är en grund för detta arbete.

Sedan tidigare finns även ett kunskapsunderlag¹ om de brister som finns i stadens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

I Göteborgsplanen finns det reglerat hur insatserna i planen ska följas upp. Planen sträcker sig fram till årsskiftet 2023 och uppföljningen av planen ska göras av respektive förvaltning och med stadsledningskontoret som ett kvalitetsnav i uppföljningen.

¹ Heder och samhälle, Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar, Örebro Universitet 2019

I framtagandet av yttrandet har förvaltningen varit i kontakt och samarbetat med utbildningsförvaltningen. Professionsutvecklarna för kuratorer inom grundskoleförvaltningen har också bidragit till yttrandet.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen delar motionärens beskrivning av problemet kring bortförande av elever och behovet av att förvaltningen tillsammans med andra förvaltningar och myndigheter behöver arbeta mer, var för sig och samordnat. En ökad kunskap om hederskultur bland nyckelpersoner inom grundskoleförvaltningen och andra berörda förvaltningar kan påverka stadens förmåga att både uppmärksamma och agera i ärenden där elever påverkas av olika hederskulturella förhållningsätt från sin omgivning.

Det finns dock redan en stadengemensam plan som omfattar de områden och förslag som motionären tar upp, *Göteborgs Stads plan för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2023 (Göteborgsplanen)*. Förvaltningen bedömer att framför allt aktiviteterna 3:1 och 3:2 omfattar det som motionären vill uppnå med sina förslag, se nedan. Enligt personal inom förvaltningen har Göteborgsplanen bidragit till att det i Göteborg bedrivs ett omfattande samarbete mellan myndigheter som i många fall är unikt nationellt.

Parallellt med framtagandet av *Göteborgsplanen* genomfördes en kartläggning av forskare från Örebro Universitet för att få ett kunskapsunderlag kring behov, brister och adekvata åtgärder. Även rekommendationerna från Amanda-kommissionen² har arbetats in i planen. Utifrån det gedigna underlaget för planen återfinns bland annat delmål 3, *Yrkesverksamma som möter individer i hederskontext har ett adekvat och fungerande stöd*, med tillhörande aktivitet 3.1 *Genomför kompetenshöjande insatser för yrkesverksamma i brukarnära verksamheter*. Berörda nämnder ges eget ansvar för att detta genomförs. I samma delmål ingår även aktiviteten 3.2 *Stärk samordning och samverkan*. Etablerad samverkan finns internt och med andra myndigheter men detta arbete behöver stärkas ytterligare, då främst på individnivå. Här har social- och skolnämnderna samt nämnden för funktionsstöd ansvaret.

Den statliga styrningen regleras i till exempel lagstiftningen mot barn- och tvångsäktenskap (2014), att barnkonventionen blev svensk lag (2020) och förbudet mot utländska barnäktenskap (2019). I de reviderade läroplanerna från 2022 finns det också tydliga riktlinjer för hur skolor ska arbeta med frågor som berör hedersrelaterad brottslighet.

Förvaltningen bedömer att det finns god styrning på området genom svensk lagstiftning och Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2023, som till stora delar redan adresserar förslagen i motionen.

Floran av styrande dokument inom skolan är omfattande med både statlig och kommunal styrning. Förvaltningen menar att arbetet på de enskilda skolorna underlättas av att staden har få och tydliga styrande dokument för att skolorna ska kunna fokusera på de av staden prioriterade områdena. Enligt förvaltningen skulle det försvåra skolornas arbete med fler

² Kommunstyrelsen i Göteborg gav 2018 stadsledningskontoret i uppdrag att tillsätta och samordna en Amandakommission för att säkerställa att Göteborgs Stad i framtiden inte brister i sitt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

initiativ enligt motionen inom skolområdet då det ökar risken för överlappande styrande dokument.

Göteborg har idag i ett nationellt perspektiv ett både omfattande och unikt samarbete för att motverka att barn förs bort till andra länder mot sin vilja. Exempel på etablerad samverkan med andra myndigheter är Insats Focus på Landvetter flygplats och Regionalt stödcentrum heder. *Göteborgsplanen* är ett exempel på planer som styr och skapar förutsättningar för detta arbete. I planen anges att varje nämnd är ansvarig för sin egen uppföljning och att stadsledningskontoret följer upp planen kvalitativt med utgångspunkt i genomförbarhet och implementeringstakt.

Grundskoleförvaltningen menar att det i respektive förvaltnings uppföljning kommer att framgå i vilken utsträckning som det finns fortsatt behov av en stadengemensam plan och vilka aktiviteter som den behöver omfatta. I uppföljningsarbetet och analysen av behovet av en ny plan har stadsledningskontoret ett stort ansvar.

Med utgångspunkt i att det finns god statlig styrning, *Göteborgsplanen* och dess uppföljning och de många goda exempel på aktiviteter som fortsatt behöver följas upp och utvecklas föreslår förvaltningen att grundskolenämnden avstyrker motionen.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef